

ПРОБЛЕМИ СТРАХУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

*Ю. Матюшенко,
ОС «Магістр»,
Науковий керівник: В. А. Довженко,
кандидат економічних наук, доцент
Житомирський національний агроекологічний університет*

Виділено проблеми становлення ринку та недоліки системи страхування охорони і захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні. Доведена необхідність розвитку страхових відносин у сфері інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, страхування, ринок, майнові права.

За умов жорстокої конкурентної боротьби на всіх ринках товарів та послуг України важливим стає питання захисту витворів новаторства відтак актуалізуються питання страхового захисту інтересів економічних суб'єктів, які беруть участь у створенні, освоєнні і поширенні об'єкти права інтелектуальної власності. Особливості формування та розвитку ринку страхових послуг в Україні є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених, серед яких провідне місце займають публікації В. Базилевича, Р. Пікус, О. Барановського, О. Вовчак, Л. Горбач, Н. Машної, М. Мниха, О. Філонюка та ін.

Метою дослідження є вивчення особливостей те проблем становлення системи страхування інтелектуальної власності в Україні.

Світова практика все більше зіштовхується з необхідністю знаходження нових можливостей охорони інтелектуальної власності, у зв'язку з чим актуальними

стають питання страхування об'єктів права інтелектуальної власності [5]. Перед вивченням особливостей страхування у сфері інтелектуальної власності, визначимо сутність терміну «страхування» (табл. 1).

Таблиця 1

**Тлумачення терміну «страхування»
у нормативно-правових актах України**

Нормативно-правовий акт	Визначення
Ст. 1. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96-ВР	Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.
Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-IV	Страхування – це діяльність спеціально уповноважених державних організацій та суб'єктів господарювання (страховиків), пов'язана з наданням страхових послуг юридичним особам або громадянам (страхувальникам) щодо захисту їх майнових інтересів у разі настання визначених законом чи договором страхування подій (страхових випадків), за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати страхувальниками страхових платежів.

Джерело: складено автором на основі [1, 2, 5]

Отже зазначені вище нормативні акти України визначають предметом страхування саме майнові інтереси. Однак у Законі України «Про страхування» не визначено термін «майновий інтерес». Водночас, законодавство вказує, що майнові інтереси пов'язані з життям, здоров'ям,

працездатністю і пенсійним забезпеченням (особисте страхування); з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування); з відшкодуванням страховиком заподіяної ним шкоди особі (страхування відповідальності). Отже, це інтерес щодо матеріальних і нематеріальних благ, відповідно, і страховий захист поширюється на інтереси, пов'язані з цими благами [5].

Водночас процес формування інституту інтелектуальної власності в Україні пов'язаний з низкою проблем:

– Проблеми регулювання відносин, що виникають між суб'єктами інноваційної діяльності при створенні об'єктів інтелектуальної власності.

– Проблеми придбання й оплати майнових прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, комерційного використання інтелектуальної власності як нематеріальних активів.

– Проблеми забезпечення надійної та ефективної охорони та захисту прав інтелектуальної власності, економіко-правового стимулювання розвитку індустрії інформаційних технологій, в тому числі відсутності узгодженої цілісної системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності, дієвих механізмів захисту від піратства [4].

Однією з найактуальніших проблем формування цивілізованого ринку прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні в проблема піратства та поширення контрафактної продукції. Тому, особливості ринку інтелектуальних продуктів, проблеми у сфері правової охорони та захисту об'єктів інтелектуальної власності створюють передумови для становлення інституту страхування інтелектуальної власності в Україні.

Важливим напрямом удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності, забезпечення фінансової стабільності установ, які займаються інноваційною діяльністю, розвитку венчурного бізнесу, зростання довіри до суб'єктів інноваційного процесу, поступової інтеграції України до світової системи господарювання та зміцнення конкурентних позицій вітчизняних суб'єктів господарювання є розвиток страхування інтелектуальної власності та приведення цієї галузі у відповідність до світових стандартів [4]. При цьому страхування інтелектуальної власності є комплексом економічних відносин, які виникають з приводу захисту майнових інтересів суб'єктів інтелектуальної власності у разі виникнення передбачених договором страхових подій [3].

На сучасному етапі розвитку інституту інтелектуальної власності об'єктами страхування є такі випадки: порушення прав творця та власника об'єктів інтелектуальної власності; неотримання патенту або винагороди за використання об'єктів інтелектуальної власності; угоди про конфіденційність та ліцензійні угоди купівлі-продажу об'єктів інтелектуальної власності; кредити під заставу інтелектуальної власності; права авторів та суміжні права тощо [4].

Специфіка страхування об'єктів інтелектуальної власності пов'язана зі значними ризиками, що виникають у процесі здійснення нововведень, придбання патентних ліцензій, у тому числі організаційними, трансляційними, податковими, інфляційними, кредитними ризиками, ризиком нежиттєздатності, пов'язаним із інноваційною природою інтелектуальної власності, тощо. Водночас унікальність та неповторність результатів інтелектуальної творчої діяльності, нерозвиненість ринку інтелектуальної власності, неналежне інформаційне забезпечення викликають значні труднощі під час оцінювання нематеріальних активів, не

дають змогу формалізувати та уніфікувати процедури страхування, встановити середній рівень ризику тощо [4].

На сьогодні в Україні є ціла низка проблем, пов'язаних із захистом прав та економічних інтересів суб'єктів інноваційного процесу, створенням належних соціально-економічних умов для розвитку цивілізованого ринку інтелектуальної власності, забезпеченням трансферу сучасних технологій, міжнародного обміну інформацією та знаннями. Їх вирішення сприятиме становленню вітчизняної економіки в умовах інформаційного суспільства та зростання добробуту населення. В умовах становлення інтелектуальної економіки спостерігається високий рівень конкуренції на ринку інтелектуальних продуктів, що разом із високим ступенем ризиків у сфері комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності вимагають формування ефективної системи страхування інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про страхування», Верховна Рада України; Закон від 07.03.1996 № 85/96-ВР
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV
3. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність / В. Д. Базилевич. – К.: Знання, 2006. – 431с.
4. Базилевич В. Д. Страхіві послуги на сучасному ринку інтелектуальної власності / В. Д. Базилевич // Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, 15 трав. 2015р. – Житомир: ЖНАЕУ, 2015. – С. 74–79.
5. Жилінська О. Страхування інтелектуальної власності: світові тенденції та перспективи для України [Електронний ресурс] / О. Жилінська, А. Вікулова, . – К., 2014. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/strahuvannya-intelektualnoyi-vlasnosti-svitovi-tendentsiyi-ta-perspektivi-dlya-ukrayini>.